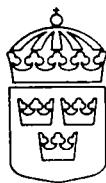

Kulturutskottets yttrande

1986/87:4 y

om vissa forskningsfrågor (prop. 1986/87:80 bil. 6 delvis)

KrU
1986/87:4 y

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 19 mars 1987 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över den med anledning av proposition 1986/87:80 om forskning väckta motionen 1986/87:Ub21 yrkande 1. Yrkande 2 i motion Kr108 behandlas i utskottets betänkande KrU 1986/87:16.

Kulturutskottet har beslutat att – om utbildningsutskottet medger det – överlämna motionen 1986/87:Kr108 yrkande 1 till utbildningsutskottet och att avge ett yttrande över yrkandet. Yrkande 2 i motion Kr108 behandlas i utskottets betänkande KrU 1986/87:16.

Kulturutskottet

Utskottet tar först upp frågan om *inkomstgaranti för f. d. innehavare av tidsbegränsad lärartjänst inom högre konstnärlig utbildning*. I budgetpropositionen år 1984 (prop. 1983/84:100 bil. 10 s. 299) anförde utbildningsministern att hon fann det angeläget att de personer som innehaft tjänst som professor eller huvudlärare inom högre konstnärlig utbildning sedan deras förordnande löpt ut skulle kunna återuppta sin konstnärliga verksamhet utan oro för ekonomin. I propositionen föreslogs därför att två nya garantirum skulle beräknas för dessa personer under anslaget F. Inkomstgarantier för konstnärer.

I samband med riksdagsbehandlingen av förslaget framhöll kulturutskottet (KrU 1983/84:18) att den mera övergripande frågan om inkomst av lönegaranti för innehavare av lärartjänster inom konstnärliga utbildningar skulle prövas i samband med förslag till ny arbets- och tjänsteorganisation inom högskolan.

Lärartjänstutredningen föreslog i betänkandet (SOU 1980:3) Lärare i högskolan att för innehavare av tidsbegränsade tjänster ett system med s. k. lönegaranti skulle införas efter anställningstidens slut.

I det regeringsförslag om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan (prop. 1984/85:57), som riksdagen tog ställning till hösten 1984, togs frågan om lönegaranti för vissa lärartjänster inom de konstnärliga utbildningarna upp. Utbildningsministern ansåg att de konstnärliga utbildningarna har ett speciellt behov av förnyelse och att det därför är motiverat att lärartjänster liksom hittills tillsätts med tidsbegränsat förordnande. Hon förordade att de tidsbegränsade tjänsterna inom den högre konstnärliga

utbildningen med en förordnandetid om högst tio resp. tio plus fem år även fortsättningsvis skulle vara tidsbegränsade tills vidare för högst fem år med möjlighet till omförordnande för högst ytterligare en femårsperiod. Lärartjänstutredningens förslag om ett system med lönegaranti avvisades i propositionen med följande motivering (s. 23):

Med en förordnandetid för här aktuella tjänster om högst fem år är det enligt min mening inte nödvändigt att införa ett system med lönegaranti som utredningen föreslagit. Innehavare av en tjänst med förordnande för högst fem år bör enligt min uppfattning kunna behålla en naturlig kontakt med egen konstnärlig verksamhet i betydligt större utsträckning än vad som kan vara fallet för dagens innehavare av tioårsförordnanden. Jag finner det dock skäligt att innehavare av de föreslagna tjänsterna med förordnande om högst fem år erbjuds någon form av avgångsvederlag efter förordnandetidens utgång för att underlätta återgången till egen konstnärlig verksamhet. Frågan om sådant avgångsvederlag bör i varje enskilt fall prövas av konstnärsnämnden i samråd med UHÄ. Beloppet bör uppgå till högst tre årslöner som professor och bestämmas i förhållande till förordnandetidens längd och andra omständigheter såsom t.ex. stadigvarande inkomster från egen verksamhet och/eller anställning efter förordnandetidens utgång. För dagens innehavare av tidsbegränsade tjänster med förordnande för högst tio resp. femton år bör däremot den föreslagna ordningen med inkomstgarantier gälla.

Utbildningsutskottet (UbU 1984/85:9) tillstyrkte regeringens förslag om avgångsvederlag för innehavare av tidsbegränsade tjänster som professor. Riksdagen följde utskottet. De professorer som utses efter juni månads utgång 1986 kommer i enlighet härmed att erhålla någon form av avgångsvederlag.

Enligt motion Ub21 (fp) bör systemet med inkomstgarantier för konstnärer inte användas för att tillgodose behovet av trygghet för f. d. professorer inom högre konstnärlig utbildning. Motionärerna hänvisar till att konstnärsnämnden kritiserat detta system och hävdar att medel till en lönegaranti bör tas antingen ur pensionssystemet eller ur anslagen till högskola och forskning. Vidare framhålls att lönegaranti till dessa lärare och inkomstgaranti till konstnärer inte bör sammanblandas, eftersom man då får två kategorier innehavare utsedda enligt olika kriterier. Motionärerna vill att riksdagen skall göra en framställning till regeringen om att medel för lönegarantier åt f. d. professorer och huvudlärare inom konstnärlig utbildning i fortsättningen skall anvisas ur anslagen till högre utbildning och forskning.

Enligt vad utskottet inhämtat finansieras de sju garantirum som hittills inrättats för professorer inom högre konstnärlig utbildning inom ramen för de medel som beräknas för högre utbildning och forskning. Dessa garantirum tar alltså inte i anspråk medel som skulle kunna användas för att öka antalet garantirum i övrigt. Utskottet konstaterar alltså att motionärernas önskemål tills viss del är tillgodosett.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte är tillfredsställande att inkomstgaranti till f. d. professorer lämnas från anslaget Inkomstgarantier för konstnärer. Detta system innebär att innehavarna av inkomstgarantier utses enligt olika kriterier. Det bör dock framhållas att de här aktuella inkomstgarantierna kommer att lämnas under ett övergångsskede och kommer att ersättas av systemet med avgångsvederlag. För närvarande finns

det 25 tjänster som professor eller huvudlärare inrättade inom den högre konstnärliga utbildningen. I 6 fall har innehavarna av dessa tjänster utsetts under perioden 1984–1986 och kan alltså förväntas få inkomstgaranti. Man kan med hänsyn härtill räkna med att 13 personer blir berättigade att erhålla inkomstgarantier.

Med hänsyn till att systemet med inkomstgarantier är temporärt och att det omfattar ett fåtal personer anser utskottet inte att motionen i här aktuell del (yrkande 1) bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Förslag om ökade resurser för *naturhistoriska riksmuseets forskning* förs fram i motion Kr108 (s). Motionärerna erinrar om att riksmuseet är unikt i den svenska museivärlden genom sin utpräglade forskningsprofil med tonvikt på naturvetenskaplig grundforskning. 80 % av de samlade resurserna vid museet utnyttjas för forskning och vård av samlingar.

Motionärerna påpekar att det i regeringens förslag om forskning förutsätts att museet skall få resursförstärkningar som motsvarar resursutvecklingen för naturvetenskaplig forskning i övrigt. Enligt propositionen skall dock anslagen till museet öka först fr. o. m. budgetåret 1989/90. Motionärerna hävdar att museet behöver ytterligare medel för vård av samlingarna och för förstärkning av ADB-resurser redan för budgetåren 1987/88 och 1988/89.

Riksmuseet har i sin anslagsframställning för 1987/88 presenterat förslag till en resursförstärkning avseende budgetåren 1987/88–1989/90 som uppgår till totalt 1,9 milj. kr., varav 570 000 kr. är avsedda för ADB-resurser och 367 000 kr. för bl. a. vård av samlingarna samt 362 000 kr. för ytterligare en professor.

Naturhistoriska riksmuseet är – som motionärerna framhåller – unikt i den svenska museivärlden genom sin utpräglade forskningsprofil med tonvikt på naturvetenskaplig forskning. Internationellt intar museet en framskjuten position genom sina kvantitativt och kvalitativt högtstående vetenskapliga samlingar. Den forskning som bedrivs är av grundforskningskaraktär och avser till stor del frågor som rör miljöområdet. Museet har också i proposition 1986/87:97 om de centrala museernas uppgifter och ansvar föreslagits att vara ansvarsmuseum inom området naturhistoria.

Motionärerna föreslår att riksmuseet skall tillföras ytterligare medel från anslagsposten Till regeringens disposition inom anslaget D 28. Vissa särskilda utgifter för forskningsändamål. För detta ändamål har för innevarande budgetår beräknats drygt 2 milj. kr. Enligt forskningspropositionen skall anslagsposten räknas upp med 2 milj. kr., bl. a. för stöd till forskningssamarbete inom European Science Foundation samt för en höjning av bidraget till nämnden för svenskt-amerikanskt forskarutbyte (Fulbright Commission). Enligt vad utskottet inhämtat går en stor del av medlen under anslagsposten till det nordiska forskningsprojektet North Optical Telescope.

Utskottet är inte berett att föreslå att medel skall tas från denna anslagspost för att förstärka riksmuseets forskningsverksamhet. Utskottet avstyrker alltså motion Kr108 yrkande 1.

Med hänsyn till museets unika förutsättningar att bedriva forskning inom miljöområdet finner utskottet att det är viktigt att forskningsverksamheten

vid riksmuseet får en sådan resursförstärkning som motsvarar resursutvecklingen för naturvetenskaplig forskning i övrigt.

KrU 1986/87:4 y

Stockholm den 7 april 1987

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Erkki Tammenoksa (s), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Maud Björnemalm (s), Håkan Stjernlöf (m) och Stina Gustavsson (c).